

Postanowienie z dnia 31 sierpnia 2011 r.

III SW 10/11

Wpis obywatela do wykazu osób udzielających poparcia utworzeniu komitetu wyborczego wyborców jest wadliwy wtedy, gdy z podanego imienia, nazwiska i adresu zamieszkania jednoznacznie wynika, że nie dotyczy on obywatela oznaczonego numerem PESEL podanym w tym wykazie (art. 100 Konstytucji RP, art. 204 § 6 i 7 pkt 3 Kodeksu wyborczego).

Przewodniczący SSN Kazimierz Jaśkowski (sprawozdawca), Sędziowie SN: Teresa Flemming-Kulesza, Józef Iwulski.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 31 sierpnia 2011 r. sprawy ze skargi Komitetu Wyborczego Wyborców Obywatelskich List Wyborczych Nowego Ekranu na uchwałę Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 23 sierpnia 2011 r. [...] w sprawie odmowy przyjęcia zawiadomienia pełnomocnika wyborczego o utworzeniu Komitetu Wyborczego Wyborców Obywatelskich List Wyborczych Nowego Ekranu,

u z n a ł skargę za zasadną.

U z a s a d n i e

Komitet Wyborczy Wyborców Obywatelskich List Wyborczych Nowego Ekranu (dalej: „Komitet Wyborczy”) wniósł skargę na uchwałę Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 23 sierpnia 2011 r. odmawiającą przyjęcia złożonego dnia 22 sierpnia 2011 r. zawiadomienia o utworzeniu Komitetu Wyborców w wyborach do Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej zarządzonych na dzień 9 października 2011 r. Powodem odmowy było niezłączenie do zawiadomienia wykazu co najmniej 1.000 podpisów obywateli mających prawo wybierania do Sejmu, popierających utworzenie Komitetu Wyborczego, co stanowiło naruszenie art. 204 § 7 pkt 3 ustawy z dnia 6 stycznia 2011 r. - Kodeks wyborczy (Dz.U. Nr 21, poz. 112 ze zm.). Wprawdzie do zawiadomienia dołączono wykaz zawierający 1.082 podpisy, ale tylko 945 z nich było złożo-

nych prawidłowo. Nieprawidłowych podpisów było 137, w tym w 40 przypadkach wadliwie podano imię lub nazwisko osoby udzielającej poparcia, w 56 przypadkach wadliwie podano jej adres a w 41 przypadkach wadliwie podano jej numer PESEL. Państwowa Komisja Wyborcza nie wezwała pełnomocnika wyborczego Komitetu Wyborczego do usunięcia tej wady zawiadomienia w trybie art. 97 § 2 Kodeksu wyborczego, gdyż upłynął już termin do składania zawiadomień, a zatem jej usunięcie było niemożliwe.

W skardze na tę uchwałę pełnomocnik wyborczy Komitetu Wyborczego Paweł P. postawił dwa zarzuty. Pierwszy dotyczy naruszenia art. 97 § 2 Kodeksu wyborczego przez niewezwanie go do usunięcia wad zawiadomienia, mimo obowiązku wynikającego z tego przepisu. Drugi zarzut związany jest z kwalifikacją przez Państwową Komisję Wyborczą podpisów osób popierających utworzenie Komitetu Wyborczego. Podniesiono, że wbrew uzasadnieniu zaskarżonej uchwały, Państwowa Komisja Wyborcza nie zakwestionowała podpisów obywateli, lecz ich szczegółowe dane. Kodeks wyborczy nie precyzuje kryteriów, którymi należy się kierować przy ocenie prawidłowości danych zawartych w wykazie obywateli popierających komitet, co nie znaczy, że mogą one być dowolne i niekonsekwentnie stosowane. Weryfikacja danych powinna być rzetelna. Skarżący stwierdził, że uchwała PKW nie wskazywała, dlaczego dane niektórych osób zostały zakwestionowane, ale z udostępnionych akt wynika, że z reguły było to spowodowane nieczytelnością niektórych wpisów. W skardze zostało to podważone i wymieniono 57 wpisów, które - zdaniem skarżącego - były czytelne i powinny zostać uznane za prawidłowe. Kserokopie kart wykazu, na których znajdowały się te wpisy, dołączono do skargi. Zdaniem skarżącego charakter pisma osób podpisujących wykaz, a także umiejętność odczytywania charakteru pisma przez PKW, są zróżnicowane. Nie ma wymogu, aby dane osób były wpisane literami drukowanymi, a pismo wielu osób - zwłaszcza starszych - bywa mało czytelne. Przy weryfikacji osób wskazanych w wykazie PKW powinna posługiwać się rejestrzem wyborców, o którym stanowi art. 18 Kodeksu wyborczego.

W odpowiedzi na skargę Państwowa Komisja Wyborcza podtrzymała stanowisko zajęte w zaskarżonej uchwale. Podniosła, że sporne zawiadomienie o utworzeniu Komitetu Wyborców złożono 22 sierpnia 2011 r., to jest z dniem upływu terminu do dokonania tej czynności, a uchwała odmawiająca jego przyjęcia została podjęta następnego dnia. Powołała się na postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 września 2002 r., III SW 28/02, z której wynika, że brak wymaganej liczby podpisów oby-

wateli nie może być usunięty po upływie terminu przewidzianego do złożenia ich wykazu do PKW. Dlatego skarżący nie został wezwany do usunięcia wykazanych braków na podstawie art. 97 § 2 Kodeksu wyborczego. W odniesieniu do drugiego zarzutu PKW stwierdziła, że nie jest uprawniona do badania przyczyn błędów na wykazach podpisów. Nieczytelne wpisanie danych osoby udzielającej poparcia uniemożliwia sprawdzenie, czy osoba ta jest ujęta w rejestrze wyborców, a zatem czy jest do tego uprawniona. Od 5 sierpnia 2011 r. na stronie internetowej PKW była zamieszczona informacja o utworzeniu komitetów wyborczych zawierająca szczegółowe informacje oraz pomocnicze wzory wszystkich dokumentów niezbędnych dla utworzenia komitetu wyborczego. W szczególności były opisane wymagania, jakie musi spełniać prawidłowo sporządzony wykaz podpisów i dane osób udzielających poparcia. Skarżący zbierał podpisy na wykazach sporządzonych według podanego wzoru, a zatem można wnosić, że posiadał wiedzę o tych wymogach. Państwowa Komisja Wyborcza wniosła o oddalenie skargi.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga jest uzasadniona. Zgodnie z art. 84 § 1 Kodeksu wyborczego prawo zgłaszania kandydatów w wyborach przysługuje komitetom. W wyborach do Sejmu do zawiadomienia skierowanego do Państwowej Komisji Wyborczej o utworzeniu komitetu wyborczego wyborców należy dołączyć - między innymi - wykaz co najmniej 1.000 podpisów obywateli mających prawo wybierania do Sejmu, popierających utworzenie tego komitetu (art. 204 § 6 Kodeksu), zawierający ich imiona, nazwiska, adresy zamieszkania oraz numery ewidencyjne PESEL, a także własnoręcznie złożone podpisy (art. 204 § 7 pkt 3 Kodeksu). Zawiadomienia dokonuje się do 50 dnia przed dniem wyborów (art. 204 § 6 Kodeksu). Jeżeli zawiadomienie wykazuje wady, Państwowa Komisja Wyborcza w terminie 3 dni wzywa pełnomocnika wyborczego do ich usunięcia w terminie 5 dni (art. 97 § 2 Kodeksu).

Pierwszy zarzut skargi, dotyczący naruszenia art. 97 § 2 Kodeksu, jest bezzasadny. Orzecznictwo Sądu Najwyższego jednolicie przyjmuje, że termin do złożenia wykazu obywateli popierających utworzenie komitetu wyborczego nie może być przedłużony wskutek wezwania pełnomocnika wyborczego do usunięcia braku (tak w szczególności postanowienia składu siedmiu sędziów z dnia 19 września 2002 r., III SW 28/02, OSNP 2003 nr 4, poz. 89 oraz z dnia 12 października 2004 r., III SW

47/04, niepublikowane, a także postanowienie z dnia 10 maja 2004 r., III SW 4/04, niepublikowane). Trafnie zatem nie wezwano strony skarżącej do usunięcia braku, gdyż zawiadomienie wraz ze spornym wykazem zostało złożone w ostatnim dniu terminu do jego złożenia.

Uzasadniony jest natomiast drugi zarzut skargi, odnoszący się do niewłaściwej kwalifikacji przez Państwową Komisję Wyborczą danych wpisanych w wykazie obywateli udzielających poparcia skarżącemu Komitetowi. Trafnie wskazano w skardze, że wymienione w niej dane dotyczące 57 obywateli błędnie zakwalifikowano jako wadliwe. Jako że 945 podpisów PKW uznało za prawidłowe, to po dodaniu do nich 57 podpisów oznacza iż skarżący Komitet spełnił wymaganie dołączenia do zawiadomienia co najmniej 1.000 podpisów obywateli mających prawo wybierania do Sejmu, popierających jego utworzenie.

Z załączonych do skargi kserokopii 39 kart wykazu poparcia wynika, że 55 wpisów zostało uznanych przez PKW za nieprawidłowe z powodu ich nieczytelności, a 2 z powodu niewpisania adresu zamieszkania, przy czym podany był kod pocztowy miejsca zamieszkania. W odpowiedzi na skargę PKW nie odniosła się do zarzutów skarżącego dotyczących poszczególnych wpisów. Co do nieczytelności wpisów, to skarżący słusznie podniósł, że jest to sprawa w dużej mierze indywidualnych możliwości osób sprawdzających wykazy. Sąd Najwyższy uważa, że rozważając kwestię czytelności wpisów przede wszystkim trzeba mieć na uwadze cel i funkcje wykazu obywateli popierających utworzenie komitetu wyborczego wyborców. Złożenie podpisu w takim wykazie stanowi element obywatelskiego prawa wybierania posłów (art. 62 Konstytucji). Ponieważ wyborcy mogą zgłaszać kandydatów na posłów tylko przez utworzone przez nich komitety wyborcze (art. 84 § 1 Kodeksu wyborczego), to złożenie tego podpisu jest zarazem realizacją prawa wyborców do zgłaszania kandydatów na posłów (art. 100 ust. 1 Konstytucji). Te konstytucyjne prawa obywatela nie mogą być ograniczane przez nadmiernie restrykcyjną metodę oceny prawidłowości wpisów w wykazie osób popierających - tu: utworzenie komitetu wyborczego wyborców, a w innych przypadkach - kandydatów do stanowisk, które na mocy Konstytucji obsadzone są w wyborach bezpośrednich.

Weryfikacja prawdziwości danych osobowych obywatela, który podpisał się na omawianym wykazie, następuje przez ich porównanie z danymi wynikającymi z podanego przez obywatela numeru PESEL. PESEL każdego wyborcy będącego obywatelem polskim oraz pozostałe dane (imię, nazwisko i adres zamieszkania) znajdują

się bowiem w spisie wyborców (art. 18 § 7 Kodeksu wyborczego). Nie jest więc konieczne wpisanie danych osobowych do wykazu na tyle czytelnie, aby bez znajomości danych wynikających z rejestru wyborców można było jednoznacznie ustalić imię, nazwisko i adres osoby udzielającej poparcia. Sytuacja jest bowiem odmienna niż w przypadku odczytywania danych osobowych wyłącznie na podstawie tekstu ręcznie napisanego przez wyborcę. Nie chodzi o to, aby osoba odczytująca odręczne wpisy w wykazie poznała wyłącznie na ich podstawie imię, nazwisko i adres wyborcy udzielającego poparcia, lecz o to, aby ta osoba mogła sprawdzić, czy nie ma istotnych sprzeczności między danymi wynikającymi z rejestru wyborców a danymi wskazanymi we wpisie do wykazu poparcia. Zasadniczym celem tego sprawdzenia danych jest bowiem ustalenie, czy ten, kto wpisał się do wykazu poparcia jest w rzeczywistości uprawnionym wyborcą, na którego wskazuje numer PESEL zamieszczony w rejestrze wyborców i w ten sposób ograniczenie możliwości popełnienia oszustw. Dla osiągnięcia tego celu zbędne jest wymaganie pełnej czytelności danych osobowych podanych przez wyborcę w wykazie poparcia, może ono natomiast ograniczyć konstytucyjne prawa wyborcze obywatela niemającego czytelnego pisma ręcznego. Dlatego Sąd Najwyższy uważa, że przy ocenie prawidłowości wpisania danych osobowych do wykazu poparcia należy stosować metodę przeciwną tej, która jest stosowana przez PKW. Taki wpis jest wadliwy wtedy, gdy z podanego imienia, nazwiska i adresu zamieszkania jednoznacznie wynika, że nie dotyczy on wyborcy oznaczonego numerem PESEL podanym w wykazie poparcia. Takich przypadków nie było w 55 wpisach, które skarżący wskazał jako błędnie uznane przez PKW za nieprawidłowe. Sąd Najwyższy uznał je zatem za niewadliwe, podobnie jak 2 wpisy, w których zamiast adresu zamieszkania podano tylko kod pocztowy, który w wystarczającym stopniu pełni funkcję identyfikacji wyborcy udzielającego poparcia. Przeciwno nadmiernemu rygoryzmowi przy sprawdzaniu danych osobowych wyborcy Sąd Najwyższy wypowiedział się już wcześniej, przyjmując w postanowieniu z dnia 9 sierpnia 2004 r., III SW 42/04 (niepublikowane), że oznaczenie w wykazie osób popierających utworzenie komitetu wyborczego wyborców miejscowości zamieszkania wyborcy przy pomocy powszechnie używanego skrótu nie jest podstawą do odmowy przyjęcia przez PKW zawiadomienia o utworzeniu tego komitetu.

Z tych względów na podstawie art. 205 § 2 Kodeksu wyborczego orzeczono jak w sentencji.

=====